

Pesta 12/24 augustu.

Va esi dominec'a. | Redact. : strad'a iernei nr. 1.

Nr. 31.

Anulu IX, — 1873.

Pretiuu pe anu 10 fl., pentru Roman'a 2 galbeni.

Intórcerea.

— Descantecu poporalu romanu. —

Acestu descantecu are scopu bunu.

Poporulu crede, cumca sunt o séma de babe nelegiuite, cari ambla pe la ocólele ómeniloru, cu capulu golu si numai in póle; cu doniti'a in mana si cu stracuratórea in alt'a, si prin citarea unoru cuvinte de vrája, iau laptele de la vaci, si atunci remanu vacile mai fara de lapte. Celalaltu ce mai remane in pulp'a vaciloru, lu-lasa ele numai ca sè se póta sustiené vitiiei, si-si acel'a, de si e destulu de putínu, e numai ca ap'a, turbure, sarbedu, albastru, fiindu cà tóte sméntên'a si totu untulu i la luatu vrajitórea. Deci, spre recástigarea séu intórcerea laptelui, intrebuintiéza elu descanteculu acest'a, adeca: *intórcerea*.

Intórcerea se descanta totu-de-una intr'o luna, marti'a si sambet'a. La o descantatura se repetiescu cuvintele pana de nóue ori, si din cele nóue ori citate numai unu descantecu se prinde.

Descantatórea ià o covatica cu taritie si punendu in ele sare de ajunsu, *leusceanu* = *Livisticum officinale*; *papadie* = *Leontodon Taraxacum*; *odoleanu* = *Valeriana off.*, tóte bine dumicate si amestecate, incepe de a descantá in ele, si dupa ce le-a descantatu apoi le dà vacii respective, inse numai la luna nóua, de trei ori pe di in trei dile de fruptu,

Versurile acestui descantecu sunt urmátóriele:

Mariuc'a istétia, ¹⁾
 De-su de diminétia,
 Pe la diori,
 Pe la cantatori,
 S'a scolatu,
 Si-a mancatu, ²⁾
 S'a sinecatu, ³⁾
 Si si-a luatu
 Vacuti'a ei,
 Pripasurile ei, ⁴⁾
 Dupa ce-o hranise,
 Dupa ce-o mulse,
 Si-a man't'o,
 Si-a depart'o ⁵⁾
 In dealulu Galileului,
 Unde iérb'a nu-i calcata,
 Róu'a nu-i scuturata,
 Ap'a nu-i tulburata,
 Man'a nu-i luata,
 Ca sè o pasca,
 S'o hranésca.

Candu o maná,
 Candu o departá,
 Éta c'a esítu,
 Si i s'a ivitu
 O femeia destramata,
 Si desmatiata,
 Din casa blastemata,
 Si neinvetiata, ⁶⁾
 Cu o stracatórea

Lang'a ei piclóre,
 Cu donítia 'n mana,
 Cu pricasa 'n gura . . .
 Rea farmecatória,
 Rea diochítória,
 Cu farmece 'n mau'
 Cu setea in sinu ;
 Cu rívna in gura,
 Cu pricasu 'n mana, ⁷⁾
 Cu ochii 'n cruntati,
 Cu ochii holbati. ⁸⁾
 Cu ochii diochiat'o,
 Si o spariat'o,
 Cu rív'n'a rívnit'o,
 Cu pricasulu pricajit'o . . .
 Pulp'a i s'a pindaritíu,
 Perulu i s'a vescedítu,
 Si i s'a sbírlítu . . . ⁹⁾
 Córnele i-a retediatu,
 Cód'a i-a luatú . . .
 Laptele albastrítu-i-o,
 Smenten'a suptíatu-i-o,
 Untulu albituí-o . . . ¹⁰⁾
 Lasat'o numai cu darulu,
 Sè nu pèe vitíelulu.
     Dara ea
     Se ofeliá,
     Si rancaluíá,
     Si boncaluíá . . . ¹¹⁾
 A 'nceputu a rancului
 Si-a boncaluí :
 Si-a se svírgolí . . .
 Nime n'audiá,
 Nime nu sciea
 Nime nu vedea
 Numai maic'a Domnului,
 Din pórt'a ceriului.
 Éra maic'a Domnului,
 Din pórt'a ceriului,
     Pe scara,
     De céra,
     Cu fuscoi,
     Meruntiei,
     De secara
     Si nagara,
     S'a scoborítu,
     Si-a venítu,
     Si-a cautat'o,
     Si-a 'ntrebat'o :
     „Ce te ofelescí,
     Ce te svírgolescí,
     Ce boncaluescí,
     Ce rancaluescí ?!
     Beleióra mica, ¹²⁾
     Mica tinerica
     Si multu frumusíca ?!
     Nu boncaluí,
     Nu rancaluí,
     Nu te svírgolí,
     Nu te ofeli,
     Cà-ci te oiú vindecá,
     Si eu te-oiú purtá :
     Pe la celi livedi
     Mandre si verdi ;
     Pe la isvóre
     Cu lacrimióre ;

Pe la prunduri
 Cu unturi ;
 Pe la fantaoi
 Cu sméntèni ;
 Pe la hirtópe
 Cu lapte ;
 La fantan'a lui
 Jordanu duce-te-oiú,
 Si-acolo in paharu
 De auru spelá-te-voiu !
 Mana-ti va vení,
 Mana-ti va sosí
 Dulce ca miérea,
 Spornica ca sarea,
 Galbena ca cér'a . . . ¹⁴⁾

Din paharu de auru spelatu-o-a,
 Cu leusceanu stropítu-o-a,
 Perulu netedítu-si-o,
 Man'a dobindítu-si-o,
 Córnele bourítu-si-o.
 De acu 'nainte
 Éra-si cà s'a prinde,
 Carne de dins'a,
 Laptele 'ntr'ins'a,
 Ca grundíulu de sare,
 Ca fagurulu de miere,
 Ca roiulu ce roesco,
 Ca sant'a dí de asta-di,
     Ce rodesce . . . ¹³⁾
     Éra tu die,
 Die, papadie,
 Dí-i untulu sè vie,
 In locu ca sè stee,
 Laptele sè dee.
 Sè vie untulu
 Cum i l'a datu svantulu.
 Mana sè-i vie,
 De pe campía,
 Pe tóte radiórele,
 De la tóte isvórele,
 De la tóte fantanele
 Cu smentenele,
 De la tóte prunduríle
 Cu unturíle,
 De la tóte hirtópale
 Cu laptele ;
 Din codru cu bradi,
 Din codri 'ntunecati.
 Límpede, cu atu,
 Cum i l'a lasatu,
 Domnulu i l'a datu,
 Nu cu altor'a mestecatu ! . . .
 Eu nu sciu !
 Dieu ! nu sciu !
 De féta-i luatú,
 De moscenégu e luatú, ¹⁴⁾
 De baba-i luatú ! . . .
 De unde l'a-ti dusu,
 De unde l'a-ti pusu,
 De-acol' l'aduceti
 In pulpa-lu puneti !
 Ca sè aiba stapen'a ce mulge,
 Si vitíelulu ce sugé.
 Voi strigóie, ¹⁵⁾
 Voi moróie ! ¹⁶⁾

Voi ve perdoti
 Si ve duceti,
 La *Leru* imperatu ¹⁷⁾
 La alu vostu palatu!
 Acolo mergeti,
 Acolo siedeti
 Acolo periti
 Vacuti'a (lui N.) o parasiti!
 Ea sè remana curata,
 Si luminata,
 Ca r'ou'a 'n ceriu,
 Ca sinulu Santa Mariei.
 Cà déca nu-ti esí
 Si nu veti prapadí,
 Cu aculu voiu impunge,
 Si voiu pré strapunge,
 Cu cutítulu voiu taiá, ¹⁸⁾
 Cu sufletulu voiu sufá, ¹⁹⁾
 Cu limb'a voiu descantá . . .
 Míe sè nu-mi fie pecatu,
 Cà altuia n'am luatú,
 Cátu-i unu firu de macu
 In patru despícatu . . .
 Numai cátu-i de la Domnulu lasatu,
 Lîmpede, curatu,
 De Sant'a-Maria mesuratu.
 Amin! Amin!

* * *

De la mine descanteculu
 De la Dumnedieu darulu. ²⁰⁾

N o t e.

— *La descanteculu „Intórcerea.“* —

Poporulu romanu, crede, cà prin acestu descantecu s'ar vindecá dobitoculu morbosu.

De óre-ce descantatórea pune sare in tarâtie, si nesce buruene laptóse, precum: *leuscianu*, *papadie*, *odoleanu*, si inca pe langa aceea dandu-i vacai tarítiele amestecate cu buruenele aceste de *trei ori pe dí*; se întielege apoi cà trebue vac'a cea flamendíta si dorita de sare, sè dee éra lapte ca mai nainte.

Éta esplicatiunea pré naturala a efectului acestui descantecu!

Dar sè mai esplicàmu si câte-va espressioni!

¹⁾ Mariuca istétia.

Adeca, dupa cum e numele stapanei a cui e vac'a.

²⁾ S'a manecatu.

Dicamentulu „a se maneca“ nu l'am audítu in prosa; atát'a sciú, cà (de nu-i de la „maneca“) „pe la manecate“ va sè díca mai alesu in Moldova timpulu dintre cantatori si diori, — si mi se pare, cà vine de la latinulu „mane“, ca si mane, poimane; deminétia, ital. domane.

³⁾ S'a sinecatu.

Nici eu nu sciú de unde.

⁴⁾ Pripasurile ei
 adeca, odrésl'a vacai.

⁵⁾ Dupa ce-o hranise,
 Dupa ce o mulse,
 Si-a manat'o,
 Si-a departat'o.

Romancele de la tíera, sculandu-se de dí deminétia, nutrescu vacile loru, si dupa ce le mulgu, obiceiuescu singure a le mana la pascatóre séu la ciréda.

⁶⁾ O femeia destramata
 Si desmatiata,
 Din casa blastemata
 Si ne invetiata.

Poporulu crede, cà acel'a ce ia laptele de la vaci, e o baba hída, gârbova; „*destramata si desmatiata*“ adeca, cu capulu golu, dupurósa, nespelata, cum s'a scolatu din somnu, cu capulu plinu de pene, numai in póle, adeca numai in camesia. „*Din casa blastemata si ne'invetiata*“, adeca dintr'o casa, care posede putina, ba chiar nici unu dramu de cultura, cà-ci de buna séma de la o casa mai culta si mai nobila nu s'ar încercá nimene a face asié ce-va, a luá laptele de pe la vaci, din gur'a vítieiloru si a copíloru economului.

⁷⁾ Cu pricasu 'n mana.

Va sè díca, cà (bab'a) are potere de a pricaji, adeca a face cá unu lucru sè nu sporéscá de feliu.

⁸⁾ Cu ochi 'ncruntati,
 Cu ochii holbati.

Se afla unu feliu de ómeni *rei la ochi*, cari, candu vedu ce-va, se uita cu o privire fórte petrundiatória, mirandu-se, ca si candu n'aru mai fi vediutu asié unu feliu, de candu sunt; si prin urmare, fiindu ei rei la ochi, indata lucrulu acel'a se deochiá, de nu póte sporí de feliu; éra fiindu vr'unu omu séu vr'unu dobitocu, zaritu prin o atare privire grabnica si sangerósa, póte sè i se intemple si mórtea, de nu va dá nimene de dinsulu ca sè-i stinga carbuni séu sè-lu deslege prin descanteculu de „*de ochiu*“.

⁹⁾ Perulu i s'a vescuítu,
 Si i s'a sbírlitu.

Poporulu díce, cà vac'a, din diu'a in care i-a luatú laptele, incepe a dà inapoi, a slabí, a scadé carnea de pe dins'a, si perulu a i se dupucí; etc. etc.

¹⁰⁾ Laptele albastritu-i-o,
Smântên'a suptietu-i-o,
Untulu albitu-i-o.

Laptele carele mai remane — dîcu ei —
cà e numai ca ap'a de suptîre, albastru, sar-
bedu, tulbure, éra smântêna si untu nu semai
afla in elu.

¹¹⁾ Dara ea
Se ofeliá,
Si rancaluiá,
Si boncaluiá.

Dupa ce i s'a luatu vacii laptele — dîcu
ei — cà vac'a respectiva din ór'a aceea incepe
a totu rage si a cautá de a merge acolo unde
i e dusu si laptele.

¹²⁾ Beleióra mica.

Romanii obicinuescu a dá nume vaciloru
dupa dílele septemanale, adeca: Luni = lu-
naie; Marti = martiole; Joi = joiana; Sambe-
ta = sambole; Dumineca = dumana, éra déca
feta o vaca Miercurea séu Vinerea, o numescu
dupa peru, séu dupa vre unu semnu de pe trupu.

Din contra vedemu acést'a la boi. Ei sunt
numiti atâtu dupa peru, câtu si dupa díle,
câtu si in alte felurite moduri.

¹³⁾ Ca sant'a dí de asta-di ce rodesce.

Éta esemplu, cumca poporulu nostru nu
a uitatu mitologia strabuniloru; ci cà cintes-
ce prin versuri, cantári si alte intemplári nes-
ce Dumnedieiri necunoscute, intre cari si dílele
septemanale. Adese lu-audîmu noi dîcêndu:
*'Dumnedieu si sant'a dí de asta dí ni a stá intru
ajutoriu.'*

Povestile Romaneloru inca amintescu de
díle sante, precum: *Sant'a Luni; sant'a Mier-
curi; sant'a Joi; santa Vineri; sant'a Dumineca;*
cari tóte locuescu prin codrii, in deosebite chi-
liutie, una câte una.

Éra-si spunu povestile, cà déca unu cale-
toriu ratecindu prin codru si nimerindu la
un'a din dinsele si batendu la usia, nu-lu lasa
in casa, ci-lu intréba dîcêndu: *'de esti omu pa-
menteanu, intra! — éra de esti hula de padure,
intra mai afundn in padure!'* — Caletoriulu de
voiesce sè intre, trebue sè díca cà e omu pa-
menteanu si atunce lu-lasa, éra de nu — nu!
— dupa ce a intratu in chilía lu-ospetédia, si
dupa ce-lu ospetédia lu-indrépta pe drumulu
in cotro i e calea, dandu-i si nesce daruri.

¹⁴⁾ De mosnégu e luatu.

Sunt si o séma de barbati, cari se dedau
cu mescesiugulu acést'a, adeca: a descantá si
a vrají.

In anulu 1866 s'a aflatu la Ilisiesci (Bu-
covina) unu mosnégu baciú, a nume *Ionu Cucu.*

Adunandu-se ómenii de satu la stana sè asie-
die oile pe brandia, se mirau de ce dau ele
asié putínu lapte, elu inse li díse: *'Dvóstre
aveti fia-care vaci cu lapte, precum si oi
in stana; a dvóstra sunt vacile, a dvóstre
si oile, si pentru ca sè nu ve banuiti pe urma
pe mine, cà nu dau oile lapte si cà nu voiú
poté eu da tóta brandi'a la timpulu cuvenitu,
voiú luá laptele de la vacile dvóstre si lu-voiú
aduce la oi.'*

Atuncea au inceputu unii a ride, altii in-
se, cari lu-cunosceau bine cine-i si ce póte. a
luat'o a nume de bine.

Dupa o septemana, mergêndu unulu din-
tre ómenii aceia la stana dupa brandia, a aflatu
o stavila de la móra de a supra pe strunga
unde mulgea mosnégulu baciú oile.

Omulu l'a intrebatu:

— Bade Ione! ce insemnéza stavil'a acés-
t'a, de ai adus'o aici?

— Bine! — díse elu, — nu v'am spusu
septeman'a trecuta, cà voiú luá laptele de la
vacii si l'oiu aduce la oi!

— Ai dísu! — respunse omulu.

— Apoi, déca am dísu. — respunse elu,
— prin stavila acést'a am adusu acú laptele,
si de nu me credi cérca dta acuma, si vedi câtu
lapte va dá ói'a dtale acú, si câtu a datu candu
ai pus'o pe brandia!

Omulu a cercatu sè véda ori de-i dreptu;
si 'n adeveru a aflatu, cà-i dreptu, oile dá acu-
ma mai multu lapte; ca mai nainte si inca
spre mai buna incredere a cercatu si vacile,
ori de dau ele lapte ca mai nainte, si a aflatu
cumca vacile din dí ce mergea li se imputiná
laptele pana intr'o vreme erá sè mai stêr-
pésca...

Totu acestu mosnégu de vr'o 70 de ani,
carele din junetiele sale a fostu baciú, sciea si
alte descantece si vraji, precum si multe alte
basmes etc. etc.

Raru unde se afla vre-unu baciú, ca sè
nu scie a descantá si a vrají si mai alesu mos-
négu fiindu.

¹⁵⁾ Voi strigóie.

Striga séu strigóie, este alcatuita din cu-
ventulu grecesce, *strigli*, si la Moldoveni are
inca asemenea intielegere ca si la Munteni,
adeca dîcu cà ar fi o baba betrana, si o nóra
pe copfii cei de curendu nascuti, cu mescesiugu
diavolescu. Inse acestu stapanesce mai multu
pe Ardeleni; pentru cà ei díce, cà déca incepe
a amblá strig'a, gasesce atuncia copfi morti
in léganu, fara de a fi ei ce-va bolnavi, si pen-

tru aceea avendu ei prepusu pe vre o baba, o léga de mani si de picioré si o arunca in apa; si déca se afunda, dîce că este nevinovata, éra déca plutesce pe de a supra apei, apoi dîce că este vinovata, si scotiendu-o din apa o ardu de via fara de a mai face cercetare, macar de si striga ea, insedar pana la sfirsítulu seu, cumca nu este vinovata. — Cantemir in descrierea Moldovei part. eclesiastica si liter. Cap. I. pag. 289.

Romanii Bucovineni inse au alta incredere in strigóie. Ei dîcu, că sunt nesce babe fórte urite si gârbove, cari vinu numai in póle cu donitia in mana pe la poetile ómeniloru si iau laptele de la vaci. De aceea obicinuescu ei in diu'a spre *Santulu Andreiu sér'a*, candu socotu ei că umbla mai tare, a unge chiotorile si ustiorii usieloru poeteloru cu usturoiu, crediendu, că apoi nu se potu apropiá.

Unii dîcu, ca sunt nesce fete fórte frumóse de imperati si boeri, cari inca esu sér'a castra Santulu Andreiu, câte multe la olalta, si cari fura maturele de maturatu si limbele melitióiloru si cu acele se batu ele tóta nóptea pana se dovedescu un'a pe alt'a. Vinu pe la casele ómeniloru si nu le dau pace.

Altii inse credu, ca prin o atia de metasa le poti prinde si prin urmare fórte multu ti-platescu numai ca sè le dai drumulu. etc.

Sér'a nainte de Santulu Andreiu este fórte fantastica la Romani inse mai alesu la fetele romane. Ele se stringu câtu mai multe la olalta sér'a nainte de Santulu Andreiu si facu diferite vraji. predicîndu-si sórtea, maritisiulu si ursit'a. — Dintre multe vraji si altele facu si aceste:

1) Punu doi peri de porcu in vetr'a ferbinte, si déca virtejindu-se perii se 'mpreuna, se marita; dar de se despartu perii — nu!

Unu peru e fét'a, celalaltu e mirele. La acésta vraja asié dîcu: „*déca a fi sè fia sè me ia N. N. perii sè se impreune, de nu — nu! sè se desparta!*“

2) Numera parii de la gardu: 9, 8, 7, 6, 5, 4, 3, 2 si 1 pe 1 lu-léga cu (gaitanu de) lana rosia ori si cu altu-ceva.

A dóu'a dî cum afla perulu, asié i-a fi ursítulu: de-i perulu strimbu, va fi ursítulu uritu; de-i dreptu, va fi frumosu; de-i fara cogia, va fi seracu; de-i cu cogia suptîre, va avé putîna avere; de-i cu cogi'a grósa, va fi bogatu; de-i grosu si naltu, va fi voinicu si tare. etc.

3) Incungiura cas'a de trei ori si a 3-a óra asculta la feréstra. De aude in casa dicîndu

du cine-va vre-unui casnicu: „*du-te!*“ — se marita, déca dîce: „*vino!*“ voru vení petítori. Déca a dîce: „*stai!*“ — „*remani!*“ ori ocarindu vuesce — atunci nu se marita.

4) Mergu la culcusiulu porciloru si dîcu: „*hudio acu!*“ — „*hodio in astu-anu!*“ — „*hudio la anulu!*“ — „*hudio la celalaltu anu!*“ si candu se scóla porcii, grohotindu, atunci se va maritá fét'a.

5) Mergu unde sunt vitiei si prindu cu ochii inchisi pe unulu de pulpe. Déca-i vitielu, se marita, de-i vittea, nu!

6) Facu atâte piroscé (coltiunasi) pentru câte fete minescu. Fia-care piroasca e cu numele unei fete, si le insíra ori pe o spata, ori pe unu talgeru si le dau la o pisica ori la unu cane. Pe a carei féta va mancá pirosc'a mai antáiu, aceea se marita.

7) Pórta in diu'a de Santulu Ardreiu sementia de canepa tóta diu'a ori in ciobota, ori in coltiunu si postesce tóte diu'a aceea. Sér'a se duce de sémena sementia la trunchi (taiatoriu), si-si o grapa adeca o amesteca cu ometulu séu cu ce este la taiatoriu. Apoi coltiunulu ori ciobot'a in ce a fostu sementi'a, o punu sub capu, si cum are sè-i ffa ursítulu, asié viséza peste nóptea. etc.

Acést'a n'am observatu eu numai la fetele de la tíera, ci chiar m'am incredintiatu cumca si domnisiórele credu in aceste fantasme, — si cumca le si facu, inse nu dupa modelulu celoru neculte, ci in altu-felu.

¹⁶⁾ Voi moróie.

Moroiulu (moróie) este, precum se pare, contrasu din mortu si vioiu, adeca fiindu elu odata mortu, totu-si apare viu. Elu este, dupa cum istoriscesc poporulu, unu pruncu ce a moritu nebotezatu, séu acel'a, precum sunt o séma de meritrice, care-lu nascu fara de díle, si apoi lu-ingrópa séu lu-arunca óre unde sub unu arbore. Moroiulu dîcu ei, că se aréta de cu séra pana la mediulu noptii strigîndu botezi si óre-ce de sufletu, si apoi dispare. Elu ambla imbracatu intr'o camesia alba lunga pana in pamentu. Altii inse dîcu, că moroiu se prefacu in pisice si esu nóptea pe copaciulu acel'a unde sunt ingropati mornaindu si strigîndu fórte grozavu. Se sgarie, de sunt doi, unulu pe altulu si saru de pe o crénga pe alt'a.

¹⁷⁾ La Ler imperatu,
La alu vóstu palatu.

„*Ler*“ aicea nu póte sè fia nimica alta

decâtu: „Lar.“ — Larii, de pe timpul Romanilor.

¹⁸⁾ Cu sufletulu voiu suflá.

Fia-care descantatóre candu descanta sufla catra celu morbosu in crucisiu parte, parte in cea ce descanta.

¹⁹⁾ Cu aculu voiu impunge,
Si voiu strepunge,
Cu cutitul voiu taiá.

Totu-de-una descantatórea candu descanta, trebuie sè aiba ce-va in mana, ori unu cutitu, ori unu acu, ori o vergutia etc. in semnu de arma aperatória reutátiloru.

²⁰⁾ De la mine descanteculu
De la Dumnedieu darulu.

Mai tóte descantecile se finescu prin aceste dóue versuri.

Simeonu Fl. Marieanu.

Sórtea mea.

Animióra, animióra,
Multe rele dau de noi;
Me totu miru, cum nu m'obóra
Alu doreriloru resboiu!

Ca salci'a sbiciuita
De alu ornei ventu barbaru,
Draga anima zdrobita,
Tu suspini, eu plangu amaru.

Tu in traiu de chinuri grele,
Ór'a-ti pare anu trecêndu;
Ochii-mi tristi in lacrimelle
Vedu-si flórea vescedîndu.

Cum ti-pare dar iubita,
Mai avemu multu a traí?
O! ce sórte fericita,
De-amu poté cu grabu perf!

Dar pana vomu traí inca,
De-ar fi sarcin'a mai grea,
Noi dorerea nóstra adanca
N'o vomu spune la nimea.

Oradea-mare.

Maria Suciú.

Unu picioru pentr'unu amoru.

— Novela de Sacher-Masoch. —

I.

Intr'un'a din acele díle frumóse ale lunei lui juniu, an. 1782, in cari frumseti'a farmecatória a naturei ajunge la culmea sa, mediculu Ludovicu Franciscu primi o scrisóre anonyma, prin care fu provocatu sè grabésca — provediutu cu tóte sculele necesarie — la o mosia din apropiarea Parisului.

Ludovicu Franciscu erá unulu dintre cei mai renumiti medici ai epocii sale. Renumele lui se latíse si in strainetate, si nu odata fu chiamatu si in Angli'a, ca sè indeplinésca vr'o operatiune chirurgicala, ceea ce ómenii de specialitate de pe acolo nu cutezau sè întreprinda.

Dara acésta invitatiune totu-si i'parea surprindietória. Timpulu si locul, ce e dreptu, erá numitu cu cea mai mare punctualitate, dara lipsia ori-ce subscriere. Acést'a facea, ca invitatiunea sè aiba o aparintia extraordinaria.

— De siguru, cine-va si-bate jocu de mine, — cugetà elu intru sine, si nu se duse unde fu chiamatu.

Peste trei díle invitatiunea se repeti, cu acelu adausu, cà in diu'a urmatória la 9 óre diminéti'a va sosí la dinsulu o careta, care lu-va transportá la locul misteriosu.

Caret'a sosi precisu la 9 óre inaintea casei dinsului, si Franciscu neavendu ce face, siluà instrumintele, se urcà in ea.

Dara inainte de ce ar fi plecatu caret'a, elu se plecà afara spre cocériu si-lu întrebà:

— La cine me duci?

— Iérta-me, dlu meu, eu sum anglezu, — response întreatulu.

— Asié dara e anglezu, e bine, — dise mediculu între sine, retragêndu-se in careta, care sborà mai departe cu rapediunea fulgerului.

Franciscu intru atât'a se cufundà in cugetàri, încâtu nici nu bagà de séma candu caret'a se oprí inaintea unei case singuratice.

— La cine, unde sè me ducu? Cine e aici bolnavulu? — întrebà din nou pe cocériu, inainte de ce s'ar fi coboritu din careta. Acest'a éra-si dede respunsulu de mai nainte.

Iritatu prin acést'a misteriositate, elu cautà in giuru. In pórtá observà pe unu tineru de 28 ani, imbracatu in modu aristocraticu;

acel'a se vedea a-lu acceptá pe dinsulu. Inaintà spre elu si inainte de ce l'ar fi potutu intrebá, cà cine e bolnavulu? tinerulu lu-condu-se in o sala frumosu mobilata, unde i acceptá o mésa elegantu ascernuta.

Franciscu incepù conversatiunea in limba' a englesá:

— Dta m'ai chiamatu, dlu meu? — intrebà elu.

— Ti-sum pré deobligatu, dlu meu, — respunse tinerulu, — pentru ostenél'a dtale. Primesce inainte de tóte multiamit'a mea! Dara inainte de ce ne-amu apucá de operatiune, te rogu a cuprinde locu, si sè dejunàmu! — Poruncesci ciocolata séu cafea? Ací este friptura rece si vinu bunu. Din care poruncesci?

— Eu credu, Sir, cumca ar fi mai bine a cercetá mai antâiu pe bolnavu, — sè vedemu este óre de trebuintia séu necesaria operatiunea?

— Oh, e pré necesaria, dle Franciscu. Siedi, te rogu, si me asculta! Privesce acésta punga, ea contine la 100 pundi sterlingi, acést'a va fi resplat'a operatiunii, ce vei esecutá. Nu ti-i iertatu a te opune nici a te escusá; pentru cà in casulu acel'a voiui intrebuintiá aceste 2 pistóle bine implute, si pe câtu e de dreptu cà-su englesu: chiar pe atât'a e de siguru, cà te voiui impuscá.

— Sir, nici nu me vei corumpe nici cu galbenii dtale, nici nu me vei infricá cu pistolulu dtale. Nici odata nu-mi perdu presinti'a spiritului. Vorbesce: ce poftesci de la mine, fara sè faci o introductiune.

— Sè-mi tai piciorulu dreptu.

— Bucurosu, dlu meu; inca si capulu déca ai vr'o rana, pentru care e neincungiuratu necesaria operatiunea. Dara eu am observatu, cà nu te dóre de felu piciorulu, cà-ci candu ai vinitu inaintea mea ai facutu o saritura artistica, ca si unu baletistu. Ce te dóre la picioru?

— Nimica, si totu-si multu. Mi-ar placé de nu l'asiu avé, si dorescu sè nu-lu am.

— Sir, dta esti nebunu

— Pentru dta aceea e totu atât'a!

— Ce ti-a gresitu acelu osu sanetosu, de esti atátu de crudu catra dinsulu?

— Nimica. Dta ti-implinesce detorf'a, si lu-taie.

— Sir, eu nu te cunosc, deci nu sciú déca esti cu mintea sanetósa séu ba? Adeveresce acést'a cu martori!

— Voiesci a-mi impliní dorinti'a?

— Ba, pana ce voiui vedé o cauza acceptabila. Pe inchipuiri irrationabile nu dau nimica.

— Caus'a, pentru care voiescu a-mi taiá piciorulu, nu o potu spune acuma... Se póte, cà peste unu anu... Dara te asigurú, cà pricin'a de a me mantuí de acestu osu netrebnicu, — purcede din motivulu celu mai nobilu.

— Nu-ti sciú nici numele, nici famili'a. Nu, dlu meu; eu nu potu face nimica pentru dta.

— Cu timpulu si aceste le vei sci; acuma nu potu sè ti le spunu. Speru, cà me credi omu de omenía?

— Omulu de omenía nu-si amenintia pe mediculu cu pistolulu. Oficiulu meu, care pana ce voiui traf, nici odata nu-lu voiui intre-lasá, e de a vindecá pe bolnavi, a ajudá acolo unde e trebuintia, si nu a face bolnavi din sanetosi, si a face necasu acolo, unde urméza tóte ordulu loru naturalu. Déca dta nu me pricepi, déca tieni — precum am dîsu — la poft'a-ti irrationabila, impusca-me, nu-mi pasa!

— Bine, dle Franciscu, — respunse englesulu, si luá a mana pistolulu. Nu, nu te voiui impuscá; dara te voiui silí sè-mi tai piciorulu; si dta vei face ast'a, nu pentru bani, nu din frica, ci din indurare pentru dorerile mele.

— Si cum? déca mi-i iertatu, a intrebá, Sir!

— Voiui frange acestu osu inaintea dtale, si apoi vei fi constrinsu a mi-lu taiá! — respunse tinerulu, si indreptá pistolulu incordatu spre genunchiele seu.

Franciseu sarí sè-lu opréscá.

— Nu te clatí, cà-ci indata lu-voiu descarcá! Raspunde-mi la intrebare: Voiesci a-mi curmá dorerile?

— Dlu meu, dta esti nebunu. Inse bine, déca doresci sè te mantui de o nefericire mai mare, ti-voiu taiá piciorulu.

Dupa aceste mediculu si-luá instrumintele, in care timpu tinerulu aprinse o tigareta, si intari cu juramentu, cà nu o va luá din gura, pana ce nu se va finí operatiunea.

Se tienù de cuventu. Nu-si miscà nici o trasura a fetiei sale, nici o prorumpere a dorei nu i s'a ivitu sub tóta operatiunea.

(Va urmá.)

N. F. Negrutin.

SALONUL

Conversare cu cetitóriile.

(Ce e la ordinea dîlei, -- adio terenului pacinicu, -- cine nu se pôte teme de cholera, -- receptu pentru barbati, -- dupa mórte a inviatu, -- trei mirese si multi miri, -- zestrea, -- pentru ce nu infloresc literatur'a romana.

La ordinea dîlei ?

Choler'a si numai choler'a.

Ori unde mergi, ori cu cine vorbesci, séu déca remani a casa si ti-vine cine-va pe capu, nu vei poté scapá de a nu vorbi despre cholera.

Cum sè scapati dara si dvóstre de acestu sujetu in conversatiunea presinte, mai alesu candu in tóta septeman'a nu s'a intemplatu alta noutate, decátu s'a repetitu cea vechia : choler'a ?!

Nu, nu se pôte, de si mi-am propusu din capulu locului, cà nu voiu scapá din gura acestu cuventu epidemicu.

Asié e. N'am ce face. Acuma si in contra vointiei mele trebuie sè-mi calcu cuventulu, cà-ci in sedar asiu vorbi despre ori si ce, nimene nu m'ar ascultá, toti dorescu sè audia numai de epidemia, déca aceea scade séu cresce ?

Adio dara sujete pacinice ale „sesonului crastavetiloru morati“, si sè ne întórcemu pe unu terenu mai periculosu, cà-ci acuma si noi potemu cantá cu feciór'a de Orleans a lui Schiller :

Lebt wohl, ihr Berge, ihr geliebten Triften,
Ihr stillen, trauten Thäler, lebet wohl!
Denn eine and're Heerde muss ich weiden
Dort auf dem Felde der Gefahr . . .

*

Asié dara choler'a . . .

Cetiti diariile, déca voiti sè sciti vr'o noutate in privinti'a acést'a.

Eu vinu a vi spune unu ce mai de folosu, unu -- receptu de cholera.

Nu totu numai a strigá si a vesti pericolulu, ci a ajutá in pericolu este detori'a unui diuaristu.

Asié dara nu ve temeti de cholera ; am eu unu lécu bunu, cine lu-va întrebuintiá, se va vindecá de siguru, mai alesu déca n'a fostu -- bolnavu.

Ascultati receptulu meu !

1. Nici prin mînte sè nu ve plesnéscu d'a ve teme de epidemia ; 2. sè nici nu ganditi la ea, 3. cu atátu mai putínu sè conversati despre ea !

Va sè dica, léculu meu se concentréza in cuventulu „netemera.“ Celu-ce nu se teme e liniscitu, celu ce-i liniscitu dórme usioru, celu ce dórme usioru nu se pôte teme de cholera . . .

Asié dara domnii deputati ai nostri n'au a se teme de felu ! . . .

*

Inse ca cine-va sè póta dormi usioru, trebuie sè fía implinite tóte dorintiele lui.

Asié dara domnii episcopi n'au a se ingrigi, decáfu de unu dominiu séu de vr'unu titlu de „esce-lintia.“

Domnii inspectori scolari trebuie sè-si doréscu câtu mai multe statii invetiatoresci vacante.

Parintii preoti caute sè aiba câtu mai multe sarindarie si rogatiuni in contra blastemului.

Domnii diregatori sè nisuiéscu a impacá tóta lumea, ca nimene sè nu mai pórte procesu.

Domnii advocati sè certe pe fratele cu frate-seu, sè póta incurcá si tréb'a cea mai curata.

Domnii militari sè arangéze totu baluri si alte petreceri private séu publice.

Domnii . . . dar ce vorbescu eu totu despre domni ? E dreptu, cà precum domniloru li e mai placutu, déca audu vorbindu-se despre „dame“, -- asié si damele asculta mai bucurosu déca cine-va li vorbesce despre „domni.“ Dar nu ast'a m'a indemnatu a preferi acuma pe „domni.“ Caus'a acestoia e, cà cu dame nu-mi place sè vorbescu despre acésta epidemia cumplita . . .

Asié dara dameloru nu li voiu prescrie nici unu receptu. Dinsele voru gasi receptulu celu mai bunu -- de la barbati.

*

E bine, destulu atát'a despre cholera. Multi ómeni moru, ca sè-i uitámu pentru totu-de-una ; dar dilele trecute unulu a moritu, ca de acuma inainte sè traiéscu.

Multu criticatulu episcopu romanu alu Oradei mari, Iosifu Papp-Szilágyi, este unulu dintre acestia.

„Biseric'a si natiunea nu se voru insielá in mine !“ Aceste fure cuvintele lui rostite cu o solennna ocaziune la Beiusiu, in vér'a anului 1863, dupa rentórcerea sa de la Blasiu.

De atunce trecura ani dupa ani, dar sperantiele nu se mai realizau, incátu aceea sublima promisiune ajunse o satira muscatória pentru actualitate.

Dar éta a venitu mórtea si a restituitu stim'a, ce repausatulu o posedea de la toti pe timpulu candu erá canonicu.

Testamentulu seu filantropicu-natiunalu i-a câstigatu pentru totu-de-una iubirea si veneratiunea Romaniloru.

In eternu amintirea lui !

*

Asié dara trei scaune archireesci avemu acuma vacante. Unulu la Cernauti, altulu la Sibíiu si alu treile la Oradea-mare.

Trei mirese, -- si câtii miri ? ! Numerulu loru e legiune.

Amu ajunsu timpuri de acele, in cari si aceia potu sè-si câstige toiagulu episcopescu, cari nu sunt vrednici nici de crisnici la biseric'a cea mai din urma.

Vomu vedé, déca mirii voru fi vrednici de miresele loru ? Amu dori sè fía asié, cà-ci miresele sunt frumóse si tóte au zestre multa.

*

Zestre, zestre ! . . .

Fara zestre nu pré au trecere miresele.

Biét'a nóstra literatura, findu sarantóca, si findu cà nu ofere nimenui nici unu câstigu ma-

terialu, fiindu că adeva nu are zestre, remane nemaritata.

Mirele ei doritu, publiculu cetitoriu romanu nu mai vine s'o vedea si s'o ieie de socia.

Déca ea ar fi o banca bine prevediuta, care ar promite publicului câstiguri mari, toti din tóte partile s'aru grabi a cumperá actiunile ei.

Astu-felu inse . . . Vedi refrenulu mai susu!

Ce e caus'a?

Lipsa publicului?

Ba.

Lips'a baniloru?

Ba.

Lips'a culturei natiunale?

Ba.

Ce dara?

Choler'a. Cine s'ar prenumerá in asié timpu epidemicu, in care nimene nu scie déca va traí mane séu ba?

Ioşifu Vulcanu.

B o m b ó n e.

Unu istoricu ungurescu a pretinsu, că si Adam din paradisu a fostu unguru; asié dara nu ne vomu mai mirá, că s'a aflatu o fóia unгурésca, ce suprinde lumea cu descoperirea, că si contele Chambord, actualulu pretendinte alu tronului francesu inca e unguru.

Acésta fóia e „Temesi Lapok“, care scrie că contele Chambord are posesiuni teritoriale in comitatulu Torontalului, e membru alu comitetulu comitatensu, si acolo e cunoscutu sub numele „Schönborn.“

Unu betranu militaru, fiindu invitatu la més'a unei persóne deosebite, unde nu erá obiceiulu d'a se dá de beutu pana ce persón'a insetata nu cerea, acceptá sè-lu invite stapanulu.

Dupa ce militarulu se saturá bine, chiamandu unu servitoriu, i díse:

— Ce faci cu caii dupa ce le dai de mancare?

— Incalecu pe dinsi si i ducu la perla.

— Atunci 'ncalecá si pe mine, că-ci plesnescu de sete!

Spre a ilustrá fric'a de cholera, — impartesímu aci urmatóri'a anecdota orientala fórté caracteristica.

Unu bietu musulmanu mergeá pedestru la Mecca (sant'a cetate a Mohamedaniloru si cuibu pernalu alu cholerei) de odata se ivesce inainte-i unu marsiavu betranu rogandu-lu ca sè-lu iee in spate si sè-lu duca in cetate, că-ci dupa ce ocolise lumea, este fórté ostenitu de cale.

Musulm. Cine esti tu care veni din asié lunga caletoria?

Betranulu: Eu sum „choler'a!“

Musulm. Trosari de gróza si nu vre ca sè-lu duca. —

Chol. De nu me ieai, te ieau eu si te ducu — in cea lume.

Mus. Me invoiescu, dar sè aibi mila de ómeni, sè nu ieai multe victime.

Incepura a se tergú si choler'a se invoi in fine a nu luá decátu numai 80 de ómeni.

Musulm. intrá in urma in cetate, unde ómenii incepura a mori cu sutele, apoi cu mfile.

Dupa câte-va septemane *Musulm.* esíndu din cetate intempiná pe marsiavulu betranu si incepú a-i face aspre infruntári, numindu-lu perjuru si mincinosu.

Choler'a: Te asigurú, că mi-am tienutu cuventulu si n'am luatú decátu numai 80 de insi.

Musulm. Dar sutele si mfile?

Choler'a: Ceilalti au moritu de frica!

— Mirosulu tutunului ve este suferitu, dómna? — díse cine-va, — caletorindu cu drumulu de feru, unei dómne care se gasiá in acela-si cupeu.

— Nu sciu, domnule, — rospunse ea; — nimeni n'a fumatu nici odata inaintea mea.

O dómna betrana, care conservase tóte pretenziunile junetii, s'adresá la unu pictoru renumitu, rogandu-lu sè-i faca portretulu.

Conditiiunile odata acceptate, dómn'a díse artistului:

— Domnulu meu, nu te rogu de cátu de unu lucru: portretulu sè-mi semene.

— Oh! dómna, — rospunse pictorulu rídiendu, — déca ti-asiu implini dorinti'a, nu m'ai iertá nici odata.

Jurnalulu „Charivari“ din Paris ni spune, că o servitóre se dusesse la poste restante, sè caute o scrisóre ce acceptá din Normandia de la mum'a sa.

Ea gasi un'a; dar fiindu că nu erá francata, i se cerú 30 centime.

Servitória totu atátu de reutaciósa ca si económa, privi scrisórea apoi o inapoiá.

— N'o iei? — intrebá ampioiatulu.

— Nu; este pré scumpa pentru pung'a mea.

— Nu esti dar curiósa sè scii ceea ce cuprinde?

— Nu; am vediutu adresa si este scriptur'a ei care e trasa d'o mana firma; ea nu este dar bolnava; acésta este totu ceea ce voiam sè sciu.

CE E NOU?

* * (Principele Milan) alu Serbiei va intreprin-de in lun'a lui septemvre o caletoria catra Viena, Berlinu si Londra, si va petrece cátu-va timpu intr'o scaldátóre francesa.

* * (Imperatulu Vilelmu) a sositu de curendu la scaldátóriele de la Gastein, unde petrece si generalulu Moltke.

* * (Renunciare la titulu de „baronu.“) Baronulu Iosifu Bedeus, a declaratú dílele trecute intr'una din diariile germane din Sibíu, că cu tóte că i e fórté pretiósa distinctiunea parintelui seu, prin care acel'a si urmatorii sei la an. 1854 fure innaltati la

trépt'a de baronatu; dar totu-si dupa restituirea constitutiunii nu pôte întrebuintia diplom'a nobilitaria si de baronatu, de óra-ce aceea nu e facuta conformu legii § 13 din 1791. Pentru întarirea actului asísdere nu va recurge, cá-ci tiene la parol'a sasésca „virtus nobilitat hominem“, deci declara cá nici elu nu-lu va întrebuintia la numele seu, nici nu pretinde ca altii sè adauga numelui seu acelu titlu, care nu-i compete, si pe care nu l'a cerutu. Óre ce voru díce la acésta profesorii universitatii din Clusiu?!

* (Unu recrutu betranu.) Istoriór'a acést'a s'a intemplatú într'unu orasiu alu provinciei Westfalia. Candu între ceialalti fu provocatu recrutulu Elbing, se presintă inaintea medicului unu betranu de 70 de ani. „Ce cauti aici?“ — lu-întrebà mediculu. „Dta m'ai chiamatu, — respunse recrutulu, — eu sum Elbing.“ Acésta enigma fu esplicata apoi spre ilaritatea tuturor astu-felu: Recrutulu de 70 de ani trecù acuma-su dóue-dieci de ani din iudaismu la crestinismu si fu la 1853 introdusu in matricula ca crestinu de nou botezatu.

* (Revolutiunea din Ispania) produce multe scene comice, si ministere mai in fia-care orasiu. — Astu-felu si in Granad'a s'a formatu unu ministeriu. Si fiindu cá sunt asié multe ministere, nici nu potu fi tóte compuse din ómeni renumiti. Asié s'a intemplatú si in Granada. Ministrulu de resbelu Soler pan'acuma cará apa; ér ministrulu de interne si alu lucràrilor publice, Lumbreras, mai de multa a fostu unu croitoriu.

* (Mare serbare) se pregatesce pe 30 l. c. la Livadia in Russia. Atunce se va serbá diu'a nacerii fiarului si totu-odata iubileulu de 25 ani alu cununiei marelui duce Constantinu.

* (Dlu Alesandru Onaciu,) jude regescu in Gherla, in lun'a trecuta facù censura avocatiala la tabl'a regésca din Têrgulu-Muresiului.

* (Numiri.) Dlu Ludovicu Grauru, cancelistu la judecatori'a cercuala din Csikszereda. fu transpusu in aceea-si calitate la tribunalulu regescu din Bistritia.

Biserica si scola.

‡ (Cine va fi urmatoriulu episcopului Iosifu Papp-Szilágyi?) Asié se intréba acuma tóti aceia, cari scú cumpeni bine positiunea unui episcopu romanu oradanu, prevediutu cu unu dominiu frumosu, care pôte sè produca multe folóse pentru natiune. Diuarele unguresci scú sè respunda si la întrebarea acesta. — Abié morì episcopulu, care a facutu unu testamentu atátu de frumosu, ele si suprinsera lumea, cá barbatalu dormiloru este dlu Artemiu Siarcadi, vice-inspectoru scolariu r. alu comitatului Biharea. Suprinderea nici nu trecù, candu éta se ivira alti candidati, canoniculu oradanu dr. Ioanu Szabó si canoniculu din Gherla Demetriu Coroianu. Pe acestu din urma, credemu, cá totu Romanulu l'ar salutá cu bucuria.

‡ (Capitululu gr. c. oradanu) romanu prin unu cerculariu latinescu a anunciatu diecesei mórtea episcopului Szilágyi.

‡ (Dupa mórtea episcopului Szilágyi) capitolulu Oradanu a alesu vicariu episcopescu pe canoniculu dr. Ioanu Szabó, diriginte dominalu pe canoniculu Vas. Nistoru, ér directoru alu seminariului domesticu pe canoniculu Ioanu Cucu.

‡ (Unu nou candidatú pentru alegerea Papei.) Corespundintele din Roma alu unui diuariu germanu scrie, cá pap'a într'una din dílele trecute a vorbitu despre urmatoriulu seu. Acest'a nu e nici Riario-Sforza, candidatulu lui Antonelli si alu poteriloru, nici Panebianco candidatulu iesuitorulu, ci prefectulu conciliului, cardinalulu Caterini. Pe acest'a l'ar dori elu de urmatoriulu seu.

‡ (Inca o universitate in Ungaria.) Diuarele unguresci incepu a scrie, cá inca o universitate e necesaria in Ungaria. Credemu. Dar de unde se voru aduna profesorii? Ministrulu a declaratú in djeta, cá si la Pesta va aduce profesori din strainetate. Éra profesorii din Clusiu, inca n'au escelatu altu-felu, decátu cá au cerutu titlulu „mar'i'a ta.“

‡ (Dn'a Constantia Dunca-Schiau) ni tramise urmatori'a scrisóre: „Domnule redactoru! Pagin'a 330, lini'a 23 din „Familia“ aréta, cá in Roman'i'a s'ar fi aflandu 6 scóle de fete. Numai siese scóle?! Cercetati, ve rogu, de unde vine acésta oróre, si vedeti cá in Roman'i'a sunt acum, adeca a fostu candu am parasitu Bucurescii, sunt abié 8 lune — 6 gimnasii de fete, din cari trei internate de câte 100 cleve, 184 scóle primarie de gradulu superioru si inferioru, si peste 120 pensionate private. Afara de pensionatele private tóte celelalte sunt gratuite, chiar si internatele unde, pe langa limb'a romana si sciintiele dupa programele gimnasiiloru de baieti, se mai propunu limbele francesca si italiana, ca obligatòrie, si german'a si engles'a ca facultative. Music'a si desemnulu, precum si lucrulu cu acu inca sunt obligatòrie. Cursulu completu este de 4 ani in scólele primarie si 5 ani in gimnasii si scólele normale (preparandie). Scusat-i-mi acésta observatiune pornita atátu din simtimentulu de orgoliu natiunalu, cátu si din deosebitulu interesu ce portu scóleloru de fete din Roman'i'a ce consideru ca fielle mele. Primiti, ve rogu; domnule redactoru, distins'a mea consideratiune! Constantia de Dunca-Schiau, ex-inspectóre generala a scóleloru de fete. Deva 3 augustu 1873.“ Multiamimu onorab. dómne pentru acésta observatiune, si grabimu a spune, cá din lips'a spatiului noi n'amu potutu reproduce intregulu reportu alu foiloru din Roman'i'a despre starea invetiamentului de acolo, ci amu facutu numai unu micu estrasu; astu-felu dara n'amu potutu insírá tóte scólele, ci numai cele mai de frunte. Vorbindu de instructiunea secundaria, amu amintitu, cá sunt 14 gimnasie, 7 licee, 8 seminarie si 6 scóle de fete; — cá-ci in reportu cetiramú „3 scóle centrale de fete si 3 esternate secundarie de fete“, va sè díca la olalta: 6 scóle de fete. Incátu pentru scólele primarie de fete, le-amu insíratu numai sub numirea colectiva de „scóle primarie si secundarie“, far a mai specificá numarul celoru de baieti séu fete. Scólele private asemene nu le-amu insemnatu cu nrulu, dar amu dísu, cá sunt si de aceste.

Societati si institute.

‡ (Congresulu mediciloru.) La 1 septemvre se va deschide la Viena unu congresu internationalu alu mediciloru si scrutatoriloru de natura. Congresulu va durá pana la 8 septemvre.

‡ (Primulu congresu internationalu alu profesoriloru orbitoru) s'a deschisu la Viena in sal'a de gala a gimnasiului academicu. — Unu publicu numerosu a

luatu parte la acésta adunare interesanta. In mijloculu publicului s'au vediutu si mai multi orbi. Cuventulu de deschidere fu tienutu de presedintele dr. L. A. Frankl. Apoi urmara mai multe cuventári ocasionale, dupa cari adunarea se impartí in sectiuni pentru diverse cestiuni propuse.

§ (O noua asociatiune romana) s'a infintiatu la Bucuresci sub numirea: „Concordia“, societate romana de consumatiune si incuragiarea comerului si a industriei natiunale.

Literatura.

* (La Iasi) a aparutu o colectiune de poesii, intitulata: „Poesii de N. G.“ Pretiulu 1 leu nou.

* (Dlu dr. C. Penescu) a publicatu la Bucuresci o brosiura: „Memorii a supra apelor minerale feruginoase de la Vacaresci.“ Pretiulu 1 leu.

* (Dlu S. C. Haretu) a datu la lumina la Bucuresci acésta cárte: „Cursu de trigonometria“ pentru cursulu superioru de licee si pentru scolele speciale. Unu volumu 336 pagine, pretiulu lei noi.

* (Wanderer) celu mai vechiu diariu alu Vienei a incetat la 15 l. c. in anulu 64-le alu duratei sale, din lips'a prenumerantiloru. Ce mangaiare pentru diuaristii Romani.

Teatru.

§ (Societatea de dilectanti a studentiloru romani din Clusiu) in septeman'a trecuta s'a aflatu la Gherla, si a jucatu urmatóriele piese: „Mus'a de la Burdugeni“, comedia cu cantece intr'unu actu de Negrutiú; „Florinu si Floric'a“ vodvila natiunala intr'unu actu de V. Alesandri. In acésta piesa a escelatu dlu V. Filipu in rolulu lui Colinescu, precum si domnisióra Centea si dlu A. Centea in rolurile loru. Apoi s'a represintatu „Lipitorile sateloru“, comedia in 5 acte de V. Alesandri si M. Millo; si in acésta piesa a escelatu dlu Filipu in rolulu crismariului si domnisióra M. Centea in rolulu Mariuchiei.

§ (In sala Bosel la Bucuresci,) la 29 iuliu c. v. s'a datu o represintatiune extraordinaria in beneficiulu incendiatoru Botosieneni si Falcieni, arangiata de societatea de binefacere „Zion.“ Cantece natiunale, declamatiuni, pies'a „Indian'a si Charlemagne“ compusera acésta serata.

Musica.

⊙ (Concerte grandioase.) Mad. Nilson, mlle Torriani, mlle Maresi, signori Campanini, del Puente, Buonfratelli, domnii Capoul si Maurel cu signor Muzio voru pleca la 28 augustu cu directorulu loru Strakosch la o caletoria artistica transatlantica, si la 29 septemvre voru cantá pentru prima-óra in Academy of Musik in New-York. Trup'a lui Maretzes, dimpreuna cu damele Paulina Luca si Ilma Murska si signor Tamberlik, va dá in septemvre si octomvre câte-va concerte in New-York, si apoi va intreprinde o caletoria spre Mexico si Havanna. Dómn'a Adelina Patti va pleca in octomvre spre Russia.

Espositiunea universalá de Viena.

△ (Regele Bavariei,) carele pan'acuma avea de gandu se nu via la espositiunea universalá, in fine — precum se scrie — si-a stramutatu hotarirea. Dinsulu va vini dara catra finea lui septemvre, si incognito, va se dica fara d'a face spese zadarnice. Elu va petrece 14 díle in Viena, si va intrebuintia totu timpulu acest'a pentru studiarea espositiunii.

△ (Kossuth la espositiune.) Cine-va a latitu scirea in dílele trecute la Viena, cá Kossuth s'ar adá dimpreuna cu unu fiu alu seu in despartimentulu unghurescu alu espositiunii universalé. Indata s'a adunatu acolo o multime de ómeni, cari intru adeveru cá si vediura acolo unu omu betranu cu unulu mai tineru, dar acestia observandu curiositatea publicului, esira pe o usia laterala. Toti crediura, cá e Kossuth, pe candu acest'a nici nu se miscá din Turinu.

△ (Espositiunea internatiunala de albine,) despre care scriseramu si noi, s'a deschisu la Simering in scól'a cea noua, la 1 augustu dupa miédia-di la 6 óre. Deschiderea se facu cu pompa si musica, rostindu-se cuventári ocasionale. Espositiunea durá numai dóue septemane.

△ (Visite de la Paris) Intr'una din dílele trecute au sositu din Paris la Viena 106 lucratori francesi, spre a studiá espositiunea universalá. 103 dintre acestia vinira cu spese contribuite prin subscriptiune, éra trei fure tramisi de unu orasiu.

△ (Nu se va mai plati 1 fl. la intrare.) In diu'a prim'a pretiulu de intrare érá 25 fl., dar nu merse lume multa; se scaritiá la 5 fl., dar publiculu totu remase afara; se mai coboia la 1 fl., inse ómenii totu nu se mai adunau. Acuma s'a decisu, cá pretiulu de intrare va fi numai 50 cr. in tóte dílele. Dóra dóra, va vini mai mare numeru! Dómne ajuta!

△ (Plóva de decoratiuni.) Precum aflamu, toti aceia cari pretindu a avé óre-cari merite la espositiunea universalá, voru capetá acusi decoratiunile poftite. 18 augustu va fi diu'a memorabila, care va implini dorintiele secrete ale democratiloru din Viena.

Industria si comerci.

= (Espositiune universalá la Filadelfia in 1876.) Americanii au si inceputu a face pregatiri pentru espositiunea universalá, care la 1876 se va tiené in orasiulu Filadelfia. Acésta espositiune se va impartí in patru clase: 1) productele naturale ale pamentului ca bas'a manufactureloru; 2) manufacturele si rezultatele intrunirii loru; 3) mijlócele si intrebuintările; 4) efectele activitatii productive.

Suvenirea mortiloru.

† (Ból'a episcopului Szilágyi) datéza inca din anulu 1870, candu se rentórsa de la Roma, de unde a adusu si semnele morbului periculosu, care l'a dusu in mortu. La inceputu observase numai o slabiatiune de ochi, care inse nici dupa cea mai acurata manuire n'a trecut; o diagnosa mai acurata a aretatú, cá pricin'a reului zace in morbulu rerunchiloru,

pentru a carui vindecare i s'a recomandat apele minerale de la scaldetele episcopesci din vecinatatea Oradiei-mari. Din acésta cauza, in toti anii, asié si estu-timpu a petrecutu in bâtele episcopesci mai multe septemane, pana ce in 24 iuliu s'a rentorsu la Orade definitivu, pentru a se pregati la concursulu din 7 augustu; spre acestu scopu in 31 iuliu a si tienutu unu consistoriu preliminaru. In 2 augustu dintr'odata i-a cadiutu reu, si sierbitoriulu seu lu-afli din intem-plate in un'a din orele de dupa miédia-di zacându josu intre mésa si scaune, unde cadiuse in urmarea slabitiunii ce pe neasceptate l'a cuprinsu. Dupa acestu casu repentinu, ajutoriulu medicalu fu in-de-mana, si patientulu — care nu-si perduse simtîvile — a urmatu tôte prescriptele. La 3 augustu diminéti'a incetandu-i parossismulu, simtieá usiorare, dar alta dí la 3 ore dupa miédia-di l'a cuprinsu de nou si cu mai mare taría ból'a. De catra séra mediculu seu convocà unu consiliu medicalu, care prescrie medicamentulu celu de pe urma. In 5 augustu diminéti'a patientulu se aflà agonisindu, la 7 ore i se administrara sacramentulu penitentiei dimpreuna cu s. viaticu. Intr'aceea i s'a taiatu arteri'a, si numai decátu administrandu-i se sacramentulu maslului, la a cincea ungere (cam la 8^{3/4} ore) si-a datu sufletulu in manile Creatoriului.

† (Marta Marionovicu n. Bardosi,) soaf'a dlui Nicolau Marinovicu, negutiatoriu in Reginulu-Sasescu, a repausatu la 3 augustu, in etate de 57 ani.

† (Ana Sabo din Lugosiu,) veduva dupa Demetriu Bardosi, comerciante in Reginulu-Sasescu, — la 9 l. c. cadiu victim'a epidemie, in etate de 61 ani.

Choler'a.

= (Receptu de choler'a.) Unu medicu, care si-a facutu o praca bogata intre choleristi, recomanda urmatoriulu lécu: Indata-ce ai simtutu presemnele cholerei, bé thea de chamoilla câtu de calda, culca-te si te acopere sè poti asudá câtu mai tare, dar altu ce-va nu intrebuintiá.

= (La Segedinu) epidem'fa cresce din ce in ce mai multu.

= (La Clusiu) inca nu scade, cà-ci si-acuma moru câte 10—14 pe dí.

(La Bistritia) choler'a grasséza de la 24 iuliu. Fostu-a dí, in care au moritu si 15.

= (La Aradu) — in orasiu — pan'acuma au moritu 466. In comitatu inse epidem'fa grasséza si mai cumplitu.

Ghicitura de semne

De Ioanu Stanescu.

I = Δ o * lai * u ! ; o t e a : e - i ' * o) e t e) e
 ' e t u x e ' i * a . e ' u ; a Δ a : e - e = Δ u
 A ' a i = ') (o t u) u) u * e u) s i) e o t u ! e)
 A Δ i = ' u : e ' o u t Δ a * a s u i i = l o t a = Δ u

' a * i ' o) i Δ a t u ' i ; a t a : e = u l e
 E Δ e t = u) u i = *) (i s a = : u l i ' u t a ' u) u — o i o ' u
 E u) a ' u ; a t a : e - t e l e ' i — i a Δ a ' i) u ! s
 ; i u ' o * i a l u l a ' i Δ a Δ a : u i o ' u

' i : a s i = a i = Δ e a i * i a : o t l i x u
 : e x a t Δ e : e — i ' u) u : e a u t u a) u l e u
) a ' u) u l e i a : i o . . . ' i ') (o t u ; e t i * i Δ u
 l e : u * u ' x t e) o * a u) u x a t i = Δ e) u i l e u .

† I o a = u ! a = o) e .

Anunciatoriulu „Familiei.“

Sociu de caletoria. Unu juné romanu, cu unu esterioru frumosu, care vorbesce romanesce, frantiozesce si nemtiesce, se ofere unei dame tinere si bogate, pentru serviciulu de conducatoriu la espositiunea universala din Viena. A se adresá la Viena, Hauptpost, nr. 1.

Titulu de doctor se mijlocesce persóneloru culte si bine provideute. Discretiunea se garantéza. A se adresá la „Dr. N. N.“ in espeditiunea de anuntiuri a lui Hack et Rabehl in Berlin.

Gazdóia. Unu canonicu romanu are trebuintia de o gazdóia buna. Condiitiunea principala e, ca respectiva sè fía calvina. Adrese sub 1. 2. A. B. la — ori-care locu.

Se cauta unu avocat, carele sè fía in stare a incastá restantieles jurnaleloru romanesce de la asié numiti: „prenumerantii“, — cari nu platescu nici odata.

Advertisementu. Dlu . . . pe care l'am laudatu de una-díle in jurnalulu . . . din Bucuresci e rogatu a-mi plati plat'a fagaduita pentru articolulu subsemnatu de mine, cà-ci la din contra lu-voiu dá de голу.

2. *Licitatiune.* Acusi se voru licitá in seminariulu domesticu din Oradea-mare instrumintele musicale, cumperate de repausatulu canonicu si mecenate alu tinerimei, Ioanu Popu, pentru usulu chorului instrumentalu. De óra-ce urmatoriulu seu a desfiintiatu acelu choru, nu va mai fi trebuintia nici de acele instruminte.

Post'a Redactionii.

Robulu. E o incercare primitiva. F6i'a se va tramite. Fratele dtale inca ni e detoriu cu 5 fl. pentru semestrulu II alu anului trecut. Se i aduci a minte ast'a!

Proprietariu, redactoru respundiatoru si editoriu: IOSIFU VULCANU.

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi in Post'a. 1873. Strad'a lui Alesandru nr. 13.

Esemplare complete mai avemu din inceputulu anului trecut.